

Український ВІСНИК

М. Шевченко

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXXII. № 11-12 (червень) 2025

ЧЕРВЕНЬ

Той, хто бачив, як розкішні
маки вогняно цвітуть,
як в садках дозрілі вишні
аж гілки додолю гнуть,
той, хто в пору косовиці
на узліссі поміж трав
соковиті полуниці
в повні кошики збирав...

Прочитайте:

- ❖ Союз українців Румунії вітає
результат президентських виборів
- ❖ З діяльності депутата
- ❖ День Конституції України
- ❖ Кафедра української мови та літератури
Клузького університету ім. Бабеша-Бояї очима
студентів Ніредьгазького університету

- ❖ Культурна діяльність Союзу
- ❖ У філіях СУРу відзначено
Міжнародний день захисту дітей
- ❖ Сльозинки, але переважно усмішки після
60 +1 років...
- ❖ «Ой зав'ю вінки та на всі Зелені святки»
- ❖ Микати кмін на границі
- ❖ Національний костюм (I)

У КИЄВІ ПРОЙШОВ 3-Й МІЖНАРОДНИЙ САМІТ МІСТ ТА РЕГІОНІВ

5-6 червня голова Союзу українців Румунії *Микола-Мирослав Петрецький* взяв участь у **3-му Міжнародному саміті міст та регіонів**, що відбувся у Києві. У заході взяли участь високопосадовці, зокрема *Президент України Володимир Зеленський*, *Прем'єр-міністр Денис Шмигаль*, *Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук*, члени Кабінету Міністрів, а також представники з понад 20 країн світу та 22 посольств.

У своїй промові **Президент Володимир Зеленський** подякував учасникам та міжнародним партнерам за підтримку України в умовах широкомасштабної війни, розв'язаної Російською Федерацією. Він закликав до посилення міжнародних зусиль для досягнення справедливого і тривалого миру, а також до посилення тиску на Росію та підтримки всіх зусиль, спрямованих на відновлення миру. Президент України також підкреслив, що мир є не лише відповідальністю політичних лідерів на національному рівні, але й ключовим завданням місцевої влади, яка повинна працювати разом і підтримувати один одного.

Цього року захід проходив під гаслом «*Об'єднані заради миру та безпеки*», а панельні дискусії були присвячені постконфліктному відновленню, необхідним реформам та сталому розвитку регіонів, а також зусиллям міжнародних коаліцій з надання допомоги тим, хто постраждав від війни. Також були розглянуті питання, пов'язані з європейською інтеграцією України, значним прогресом у цьому процесі, викликами, що стоять на шляху, та перспективами з регіональної точки зору. Іншою важливою темою була фінансова та матеріально-технічна підтримка, а також психологічна та соціальна допомога постраждалим від війни українцям як частина загальних зусиль з відновлення та розбудови життя, в тому числі фізичного та психологічного, після завершення конфлікту.

Головною метою Саміту було згуртування міжнародної підтримки українських громад у містах та регіонах-партнерах, розширення мережевої співпраці, залучення нових прихильників та посилення українського порядку денного в органах місцевого самоврядування в Європі.

Під час Саміту Микола-Мирослав Петрецький перемовини з багатьма офіційними особами, включаючи заступника керівника Офісу Президента України Віктора Микиту, віце-прем'єр-міністерку з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольгу Стефанішину та віце-прем'єр-міністра, міністра національної єдності Олексія Чернишова, голів обласних державних адміністрацій: Русланом Запаранюком – Чернівецька ОДА, Світланою Онищук – Івано-Франківська ОДА, Максимом Козирським – Львівська ОДА, В'ячеславом Негодою – Тернопільська ОДА, Наталією Заболотною – Вінницька ОДА, Віталієм Кімом – Миколаївська ОДА, Олегом Синегубовим – Харківська ОДА, а також з численними представниками різних районів України та міськими і селищними головами.

Дискусії були зосереджені на розробці та реалізації спільних проєктів транскордонного співробітництва між Румунією та Україною в цілому та між регіонами двох країн зокрема. Із цієї нагоди були також визначені спільні проєкти, які будуть реалізовані на рівні Союзу українців Румунії у співпраці з українськими партнерами. Голова СУР підкреслив важливість того, що з року в рік цей захід об'єднує все більше міжнародних партнерів

і, що підтримка України неухильно зростає. Він також сказав, що важкі часи виявляють справжніх друзів, а широкомасштабна війна, розв'язана Російською Федерацією проти України, дійсно показала, хто вони. Румунія, разом з іншими міжнародними партнерами, запропонувала безумовну підтримку Україні та, на його думку, ця підтримка буде продовжуватися і посилюватися.

Микола-Мирослав Петрецький привітав команду Посольства Румунії в Україні на чолі з Послом Віктором Мікулою, пані Ану-Марію Шандор – першого радника посла та Міхая Діну – радника-посланника, а також весь дипломатичний корпус, за їхні наполегливі зусилля у розвитку дипломатичних відносин між Румунією та Україною, за професіоналізм, відданість справі та дух співробітництва, який вони демонструють, а також за суттєвий внесок у зміцнення стратегічного партнерства між двома країнами у регіональному контексті, що характеризується складними викликами.

Він також привітав присутність на саміті у Києві делегації Марамороської повітової ради на чолі з Габріелем Валером Зетею, та мерії Тімішоари, що підкреслює відданість місцевої влади Румунії розвитку транскордонних відносин з Україною.

У Києві Миколу-Мирослава Петрецького супроводжував радник Союзу українців Румунії Фабіан Попович.

Джерело: www.uur.ro

23 травня голова Союзу українців Румунії, депутат Парламенту Румунії Микола-Мирослав Петрецький мав зустріч з головою Чернівецької обласної державної адміністрації Русланом Запаранюком, з яким обговорив питання покращення транскордонного співробітництва, партнерства між прикордонними регіонами Румунії та України, а також зміцнення румунсько-українського економічного співробітництва в цілому, в регіональному контексті, коли солідарність та співпраця набувають все більшого значення.

Зустріч голови СУР у з головою Чернівецької обласної державної адміністрації

Під час зустрічі було обговорено можливість поширення партнерства на інші регіони та визначено основні шляхи двостороннього економічного, культурного та освітнього співробітництва. З цією метою Микола-Мирослав Петрецький запропонував організувати зустріч з представниками місцевих адміністрацій Румунії для стимулювання та розширення цих ініціатив. Сторони також обговорили можливості реалізації проєктів через програму INTERREG NEXT, а голова СУР навів низку прикладів Союзу українців Румунії, який має великий досвід подачі проєктів у співпраці з місцевими органами влади Румунії та України.

Під час дискусій Микола-Мирослав Петрецький також підкреслив можливості співпраці між вищими навчальними закладами, що є важливим елементом для сталого розвитку та обміну найкращими практиками в галузі освіти та досліджень. Він також представив результати зустрічі, організованої Союзом українців Румунії спільно з Чернівецькою торгово-промисловою палатою, за підсумками якої найближчим часом кілька компаній та представників бізнесу укладуть угоди про партнерство, які стимулюватимуть економічний розвиток прикордонних регіонів.

Джерело: www.uur.ro

Союз українців Румунії вітає результат президентських виборів

Союз українців Румунії вітає результат президентських виборів, який має вирішальне значення для європейського та євроатлантичного майбутнього Румунії. Дуже висока присутність, а також те, що більшість громадян Румунії, які проживають в країні та за кордоном, віддали свій голос за Нікушора Дана, є чітким доказом відповідальності у критичному контексті, на який накладаються економічні та безпекові виклики.

Румунське суспільство, незалежно від національності його членів, склало важливий іспит на демократичну зрілість, відповідальність і засвоєння європейських цінностей. Більшість населення чітко усвідомила і вирішила, що безвідповідальній риториці, яка підживлює екстремізм, насильство і ненависть, прикриваючись такими словами, як «гідність», «суверенітет» або «віра в Бога», немає місця в європейській країні, яка прагне миру, процвітання, безпеки і кращого майбутнього.

Своїм вибором румуни надіслали чіткий сигнал про те, що вони прагнуть глибоких змін, побудованих на міцних цінностях, таких як доброчесність, компетентність, повага до закону і до громадян. Настав час для державного управління звільнитися від свого клієнтелістського минулого і стати дійсно на службу громадянам. Реформи, прозорість у прийнятті рішень, меритократія, відповідальність перед платниками податків та усвідомлення реальних потреб громадян мають стати основою подальшої, більш відповідальної та ефективної діяльності уряду.

Ми висловлюємо сподівання у тому, що президентський термін Нікушора Дана принесе ковток свіжого повітря в румунське політичне життя – мандат, в якому баланс, діалог, в тому числі з організаціями громадян, які належать до національних меншин і професіоналізм стануть основними елементами інституційної реконструкції та консолідації демократії.

На тлі безпрецедентних викликів, спричинених повномасштабною війною поблизу нашого кордону, а також численних гібридних загроз, ми вітаємо рішучу підтримку новообраним президентом сусідніх України та Республіки Молдова та його зобов'язання продовжувати економічну та політичну підтримку цих двох держав, сприяючи європейським та міжнародним зусиллям, спрямованим на демократичну стійкість та регіональну стабільність.

Водночас, ми вважаємо, що це приємний момент для поглиблення двосторонніх відносин між Румунією та Україною і зміцнення співпраці в різних сферах. Завдяки відкритому діалогу, взаємній повазі та спільному європейському баченню, ми можемо побудувати тривале партнерство, засноване на демократичних цінностях, верховенстві права та мирі.

Союз українців Румунії залишається активним і надійним партнером центральних та місцевих органів державної влади, включаючи Адміністрацію Президента, у спільних зусиллях, спрямованих на зміцнення правової держави та посилення ролі Румунії на міжнародній арені.

Джерело: www.uur.ro

ГОЛОВА СУР ВЗЯВ УЧАСТЬ У КОНСУЛЬТАЦІЯХ З ПРЕЗИДЕНТОМ РУМУНІЇ

На запрошення Президента Румунії Нікушора Дана, 28 травня, разом з колегами із Парламентської групи національних меншин, голова СУРу, депутат Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у неформальних консультаціях щодо економічної та політичної ситуації країни.

Дискусії були зосереджені на поточній політичній ситуації, аналізі викликів та рішень для забезпечення стабільності і підтримання інституційної рівноваги в Румунії. На зустрічі також обговорювалася необхідність вжиття заходів щодо скорочення державних видатків, які має підтримати весь відповідальний політичний клас Румунії, щоб уникнути зниження кредитного рейтингу країни та втрати довіри інвесторів.

У своєму виступі він підкреслив той факт, що Союз українців Румунії, послідовний і вірний європейським та євроатлантичним цінностям, у цей вирішальний для майбутнього нашої країни період був частиною спільних зусиль більшості румунського суспільства, спрямованих на збереження Румунії в європейському та євроатлантичному просторі.

Голова СУРу висловив сподівання, що новий Президент Румунії збереже та посилить політику румунської держави у сфері захисту прав осіб, які належать до національних меншин, завдяки яким Румунія вважається взірцем на європейському та міжнародному рівні.

Він також висловив готовність членів Парламентської групи національних меншин з усією відповідальністю долучитися до формування міцної парламентської більшості, яка актив-

но сприятиме спільним зусиллям з подолання нинішніх труднощів.

Привітав заяви нового Президента про подальшу підтримку України та Республіки Молдова, підкресливши важливість зміцнення відносин з двома сусідніми державами як у двосторонньому форматі, так і тристоронньому, в тому числі на рівні президентів, а також у багатосторонньому форматі, із залученням Польщі як важливого регіонального гравця. Також

закликав до зміцнення транскордонного співробітництва в рамках європейських програм, що охоплюють прикордонні регіони в Румунії та за межами ЄС, зокрема в Україні та Республіці Молдова.

«У контексті нових безпекових реалій поблизу кордону Румунії я торкнувся необхідності розробки та впровадження ефективних стратегій протидії гібридним загрозам та дезінформації, які становлять серйозну небезпеку для демократії та стабільності румунського суспільства. Я вважаю, що до розробки цих стратегій повинні бути залучені відповід-

ні суспільні гравці, в тому числі представники організацій громадян, яку належать до національних меншин, найбільш обізнані з викликами, з якими стикаються члени цих спільнот.

Наприкінці зустрічі я підкреслив, що Союз українців Румунії залишається активним і надійним партнером Адміністрації Президента у спільних зусиллях, спрямованих на зміцнення верховенства права та посилення авторитету Румунії в світі, а також висловив сподівання, що Президент Румунії також залишиться партнером у щирому та відкритому діалозі з усіма громадянами, в тому числі з українською спільнотою у Румунії», – написав Микола-Мирослав Петрецький на своїй сторінці у Facebook.

Постійний діалог СУР з представниками бізнесових кіл Румунії та України

23 травня голова Союзу українців Румунії, депутат Парламенту Румунії Микола-Мирослав Петрецький очолив делегацію, яка складалася з понад 50 представників СУР та румунських ділових кіл, на зустрічі, організованій у Чернівцях на тему «Можливості для розширення торгово-економічного співробітництва між Україною і Румунією та просування продукції місцевих виробників на європейський ринок».

«Я з радістю взяв участь у цій зустрічі, яка відбулася в приміщенні Чернівецької торгово-промислової палати, на запрошення президента цієї установи Василя Ляховича.

Основною метою заходу було налагодження ділових зв'язків, активізація взаємовигідного транскордонного співробітництва, стимулювання співпраці з метою виходу на міжнародні ринки, залучення інвестицій в економіку регіону та сприяння діалогу з потенційними економічними партнерами.

Я взяв участь в офіційному відкритті заходу, як депутат Парламенту Румунії та голова Союзу українців Румунії, разом з Президентом Чернівецької торгово-промислової палати Василем Ляховичем, Генеральним консулом Румунії в Чернівцях Іриною-Лореданою Стенкулеску, заступником начальника Чернівецької ОВА Романом Гребою та заступником голови Чернівецької обласної ради Михайлом Павлюком.

Із цієї нагоди я висловив задоволення від участі у такому масштабному заході, який вже став традиційним, у рамках співпраці між Союзом українців Румунії та Чернівецькою торгово-промисловою палатою. Я також підкреслив відмінний рівень румунсько-укра-

їнських відносин, який проявляється не тільки на рівні центральних та місцевих адміністрацій, але й в економічних ініціативах, та наголосив на важливості поширення цієї співпраці на бізнес-середовище.

Я із задоволенням пригадав перший випуск цього заходу та його значний розвиток: широку участь, підвищений інтерес і прихильність до економічного розвитку по обидва боки кордону.

Я висловив переконання, що всі присутні усвідомлюють важливість сталого економічного співробітництва і що разом ми докладемо всіх зусиль для його зміцнення та розширення.

Подякував усім учасникам, особливо представникам румунських ділових кіл, за їхню участь та готовність активно сприяти розвитку економічних відносин між нашими двома сусідніми та дружніми країнами. Водночас, я подякував Чернівецькій обласній державній адміністрації за постійну підтримку в організації подібних ініціатив.

До складу очолюваної мною делегації до Чернівців увійшли понад 40 представників бізнесу з повітів Ботошани, Караш-Северін, Ясси, Марамуреш, Сату-Маре та Сучава, а також численні члени проводу Союзу українців Румунії: перші заступники голови Василь Пасенчук, Ілля Саучук та Віктор Семчук, заступник голови Іоан Рекало, генеральний секретар Ірина-Люба Горват, скарбник Василь Бучута, голова Марамороської філії СУР Мирослав Петрецький, голова Ясської філії СУР Даніель Сердинчук, члени Ради СУР Пінтя Марічук та Сергій Стуляник, Голова Союзу жінок-українок Румунії Мірела Чукур, старший радник Костел Іліє та радник Фабіан Попович.

Джерело: www.uur.ro

КОМІСІЯ У СПРАВАХ РЕЛІГІЙНИХ КОНФЕСІЙ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

У дусі поваги та сприяння релігійному і духовному життю членів української громади в Румунії, а також у контексті постійного зобов'язання Союзу українців Румунії підтримувати всі релігійні конфесії, до яких належать українці в Румунії, Рада СУР на своєму засіданні затвердила новий склад Комісії СУР у справах релігійних конфесій, що ґрунтується на рішенні 9-го з'їзду Союзу українців Румунії, який відбувся 21-22 жовтня 2023 року і яким було схвалено створення структури, покликаної координувати релігійну діяльність та підтримувати релігійні конфесії в українській спільноті.

До складу Комісії у справах релігійних конфесій СУР входять представники всіх релігійних конфесій, до яких належать україн-

ці Румунії, голова комісії призначатиметься на ротаційній основі, а її робота представлятиме ще міцніший зв'язок між Союзом та українськими релігійними громадами у регіонах, доповнюючи вже відомі зусилля СУР щодо підтримки релігійної діяльності, такі як фінансова підтримка під час релігійних свят та інших релігійних заходів, забезпечення транспортом, проживанням та харчуванням під час паломництв та екскурсій для вірян, а також популяризація християнських цінностей.

Цією ініціативою Союз українців Румунії підтверджує свою вірність збереженню, утвердженню та передачі духовної спадщини української спільноти як невід'ємної складової її етнічної та культурної ідентичності, а також свою повагу до Резолюції 9-го Конгресу СУР, в якій наголошується на важливості розвитку та посилення підтримки релігійного життя осіб, які належать до української меншини в Румунії, незалежно від їхньої релігійної конфесії, з метою забезпечення як цілісності та солідарності української спільноти, так і її процвітання.

Джерело: www.uur.ro

З діяльності депутата МИКОЛИ-МИРОСЛАВА ПЕТРЕЦЬКОГО

ПОЛІТИЧНІ ЗАЯВИ

У своїй останній політичній заяві депутат Микола-Мирослав Петрецький підкреслив, що президентські вибори в травні 2025 року створюють віху для повернення до стабільності і нормального життя після тривалого, складного і болісного 2024 виборчого року, який поглибив старі політичні та соціальні розколи в нашій країні. "Громадяни своїм вибором обрали стратегічний напрямок Румунії і цей напрямок (закордонний - зміцнення євроатлантичного профілю та стратегічних альянсів; внутрішній – меритократія, зміцнення держави, повернення до громадян) вже будується і повинен бути посилений», – зазначив представник українців у Парламенті Румунії.

Микола-Мирослав Петрецький також згадав про переконливі зусилля з формування керівної коаліції, головним завданням якої стане збереження євроатлантичного курсу Румунії та забезпечення змін, яких вимагають громадяни всередині країни: більше відповідальності, прозорість та ефективність використання державних коштів, реальна боротьба з корупцією, клієнтелістськими схемами та мережами впливу, які розкрадають національний бюджет тощо.

Крім цього голова СУР висловив переконання, що всі проєвропейські політичні партії візьмуть участь у цьому політичному процесі, оскільки лише проєвропейська правляча коаліція із солідною парламентською більшістю може забезпечити внутрішньополітичну стабільність, якої Румунія потребує в найближчі роки.

На його думку, ми починаємо одужувати як політично, так і етично, оскільки політичні лідери вже почали спускатися з «вежі зі слонової кості», перші «уроки», які ми мали винести з результату голосування виборців, вже мають конкретні наслідки: у суспільному житті з'являються нові лідери з вищим рівнем

довіри; президент здійснює природне повернення до пересічних людей; на зміну зарозумілості і розкоші приходять порядність, скромність і здоровий глузд.

Микола-Мирослав Петрецький вважає, що існує величезна потреба в тому, щоб вихід із політичної кризи супроводжувався швидким і стійким виходом з економічної кризи. Він каже, що потрібно шукати найкращі рішення для скорочення бюджетного дефіциту. «Зараз, коли перші рішення вже обговорюються на експертному рівні, а громадськість очікує, що економічні заходи будуть послідовними, добросовісними та соціально справедливими, пріоритетом номер один є скорочення витрат державного бюджету шляхом проведення справедливої та твердої політики скорочення та пріоритизації видатків», – наголосив представник СУР у Парламенті Румунії.

Він додав, що взаємопов'язані пріоритети (збільшення надходжень до бюджету, збільшення інвестиційних потоків, прискорення освоєння європейських фондів тощо) можуть розв'язати похмуру перспективу болючих заходів, таких як підвищення податків.

Микола-Мирослав Петрецький також згадає про прем'єру останніх років, а саме: уперше за останні роки ґрунтовна економічна програма, розроблена на основі консенсусу учасників урядового акту та за участі експертів і

фахівців у цій галузі, передувє і навіть замінює традиційні дискусії про політичні синектури.

За словами пана Петрецького, Румунія все частіше сприймається за кордоном як країна зі зростаючим геополітичним потенціалом. «Наші союзники і політичні партнери розраховують на передбачуваність нашої зовнішньої політики - зміцнення стратегічних альянсів, більш рішучу зовнішню політику, збільшення бюджету на оборону і безпеку, проактивний внесок у регіональну безпеку і стабільність, продовження європейської та євроатлантичної підтримки України, прискорення і розширення підтримки європейського шляху Молдови. Від Б9 до регіональних і стратегічних партнерств, від ЄС і НАТО до відносин зі США, Румунія має можливість підвищити значущість свого зовнішнього профілю і свою стратегічну роль на регіональному рівні перед обличчям гібридних загроз, які можуть зростати в геометричній прогресії», – підкреслив Микола-Мирослав Петрецький.

На його думку, нам потрібно крок за кроком долати політичну, економічну та геополітичну кризи і наближатися до внутрішньої стабільності, політичної та економічної нормальності, якої прагнуть наші громадяни, а також до етичних і політичних змін, яких вони вимагають.

«Ми повинні зберегти напрям, темп, інтенсивність та добросовісність наших дій», – підсумував голова СУР.

Микола-Мирослав Петрецький висловив рішучість і готовність Союзу українців Румунії залишатися частиною цього державного проєкту і закликав всіх проєвропейських політичних та громадських партнерів взяти на себе відповідальність, аби цей проєкт (який передбачає нормальність, стабільність, передбачуваність, етичні зміни політичного класу, політику, наближену до потреб людей, збереження євроатлантичного компасу, підвищення зовнішньої релевантності тощо) виявився справді успішним.

ОГЛЯДАЧ

ТІМІСЬКА ФІЛІЯ СУР ВЗЯЛА УЧАСТЬ У ЗАХОДАХ ДО ДНЯ ЄВРОПИ В ЛУГОЖІ

З нагоди Дня Європи, 9 травня в місті Лугож відбулися спеціальні культурно-освітні заходи під гаслом "Святкуємо Європу разом". Заходи відбулися на площі І.К. Драгана, об'єднавши студентів, вчителів, представників культурних установ та членів місцевої громади у святкуванні європейських цінностей: солідарності, різноманітності та співробітництва.

Тіміська філія СУР була присутня разом з: Шкільним центром інклюзивної освіти ім. Александра Рошки, восьмирічною школою ім. Ефтімія Мургу, восьмирічною школою № 4, восьмирічною школою ім. Анішоари Одяну, Технологічним ліцеєм ім. Валерія Браніште, Теоретичним ліцеєм ім. Юлії Хашдеу, Теоретичним ліцеєм ім. Коріолана Бредічану, Молодіжним центром м. Лугож.

Ансамбль "Молода надія", що складається з учнів відділення української мови Теоретичного ліцею ім. Юлії Хашдеу та координується вчите-

лями Віолетою Манзур і Габрієлем Біланом, викликав оплески глядачів. Ці юнаки та дівчата подарували глядачам автентичний виступ, з гордістю одягнувши традиційні українські костюми і просуваючи цінності рідної культури через пісню і танець.

"Молоді люди в цьому ансамблі – це учні секції української мови, вони дуже талановиті, вони беруть участь у всіх заходах, які ми організовуємо у філії в Тімішоарі та за її межами. Вони люблять наші традиційні костюми, нашу українську музику і кожного разу, коли вони виступають на сцені, їм вдається викликати багато оплесків. Ми пишаємося ними, підтримуємо їх і радіємо, що вони продовжують наші традиції, рідну мову та культуру", – сказав професор Габріель Білан, представник Молодіжної організації Тіміської філії СУР.

Заходи були організовані мерією міста Лугож у співпраці з Будинком культури ім. Траяна Грозавеску, таким чином відзначивши свято єдності в різноманітності та європейської приналежності. Активна участь української громади ще раз підкреслила відданість Союзу українців Румунії справі просування мультикультуралізму та освіти через мистецтво та традиції.

ПАРАД УКРАЇНСЬКИХ ТРАДИЦІЙНИХ КОСТЮМІВ У ВЕЛИКІЙ ПЕТРОСІ

Такий захід відбувся 25 травня. Організатори події – мерія села, місцева і повітова філія Тіміш.

Кілька слів про українців котрі переселились із Мараморощини в банатський край. У селі Петроаса Велика перші українці прибули 1988 р., одна сім'я, потім 1992 р. родина, знайомі та інші. Тепер налічується 85% українців в селі Петроаса Велика.

Перший момент події

Проходження селом в традиційних костюмах художніх колективів, а біля будинку культури відбулося прийняття всіх гостей традиційно хлібом-сіллю.

Другий момент події

Відкриття події і привітання з боку голови місцевої організації СУР, Мар'яни Кубаш.

Запрошує до слова керівника філії Тіміш Марію Сабо-Кондрей, котра привітала гостей, щиро побажала здоров'я, оцінила їх труд і подякувала організаторам.

Були запрошені до слова офіційні особи: з боку мерії, керівники гімназійних шкіл, вчителі, керівник з боку Товариства Івана Сенюка із Сербії (Новий Сад-Кула), Філіп Проник, вже давні приятелі банатських українців.

Великий сюрприз був для присутніх, коли виконали свій репертуар з давніми піснями, які їх батьки принесли з України.

Також були присутні: телебачення TVR Тімішоара журналістка Міхаєла Бумбук з боку радіопередачі на українській мові, Ніколета Грін, співачка, грала на скрипці коломийки; були також працівник сербського радіо.

Відкрили концерт господарі села Петроаса Велика – вокальна група «Кедровина».

Слідували українці з села Штюки, група «Золоті друзі» разом з танцюристами. Потім виступала група танцюристів «Сензієни» з села Джармата.

Марія Сабо-Кондрей подякувала всім за участь, побажала здоров'я, успіхів у праці, всі колективи отримали дипломи за участь.

Анна БЕРЕГІЙ

ХІД ЕТНІЧНИХ ГРУП У ТРАДИЦІЙНИХ КОСТЮМАХ

25 травня члени організації Союзу українців Румунії в Констанці та Тульчанської філії СУР взяли участь у «Параді етнічних груп та традиційних костюмів», заході, що пройшов під гаслом «День багатонаціональної Констанци». У параді взяли участь численні представники етнічних громад міста та повіту Констанца, які розмаїттям кольорів своїх традиційних костюмів нагадали про гармонію, що існує між різними культурами у цьому багатоетнічному регіоні.

Українці, турки, татари, росіяни-липовани, греки, вірмени, болгари, євреї, роми та представники інших етнічних громад пройшли ходою і винесли на показ публіки елементи своєї культури: танці, пісні, символи та костюми, які разом визначають міжкультурну мозаїку Добруджі.

СУР був представлений на заході тульчанським ансамблем «Задунайська січ» у супроводі голови філії Лучіки Герман, а також українцями з Констанци і переселенцями з України. Присутність гурту «Задунайська Січ» була високо оцінена організаторами та громадськістю. Багато

учасників параду дуже хотіли сфотографуватися з членами тульчанського гурту, а деякі з них дали інтерв'ю місцевим ЗМІ. Українська артистка Анастасія Єрмакова разом зі своїми доньками, одягненими в автентичні українські народні костюми, доповнили атмосферу заходу.

Джерело: www.uur.

ДО СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ ЗАВІТАЛА ГРУПА УКРАЇНСЬКИХ ОЛІМПІЙЦІВ

Нещодавно Союз українців Румунії прийняв групу українських олімпійців, які взяли участь у міжнародному конкурсі комп'ютерних проєктів INFOMatrix для учнів середніх та старших класів. Світовий фінал цього річного конкурсу INFOMatrix відбувся 22-25 травня у Бухаресті.

Із цієї нагоди учні з Київської, Одеської, Харківської, Львівської та Волинської областей відвідали центральний офіс Союзу українців Румунії, де зустрілися з головною редакторкою

журналу «Наш голос» Іриною Мойсей та редактором газети «Вільне слово» Романом Петрашуком. Вони представили гостям редакційну роботу СУР, а також загальні аспекти, такі як зусилля, спрямовані на відстоювання права на самовираження та просування етнічної, мовної, культурної та релігійної ідентичності українців Румунії.

Українські олімпійці були вражені як відкритістю та гостинністю господарів, так і постійними зусиллями СУР, спрямованими на підтримку української спільноти.

Візит завершився обміном враженнями та

символічними подарунками, а гості подякували за підтримку та можливість краще зрозуміти, як Румунія підтримує українську спільноту. Атмосфера була теплою та дружньою.

Українські старшокласники, які беруть участь в конкурсі INFOMatrix, вже вдруге відвідують центральний офіс СУР у Бухаресті, що свідчить про їхню зацікавленість та відкритість до роботи Союзу. СУР висловлює свою радість та вдячність за співпрацю з молодими людьми, які захоплюються комп'ютерними науками та поділяють культурні цінності.

СУР щиро вітає всіх переможців за їхні досягнення – 14 медалей: 2 платинові, 2 золоті, 5 срібних та 5 бронзових, а також решту учасників з України з виходом до фінального етапу INFOMatrix 2025!

Джерело: www.uur.

Кафедра української мови та літератури Клузького університету ім. Бабеша-Бойяї очима студентів Ніредьгазького університету

Студентки 2-го та 3-го курсів кафедри української мови та культури Ніредьгазького університету (Кривоцюк Юлія, Петерварі Софія, Лук'янчук Анна, Калита Інна та Дідик Наталія) в рамках програми студентської мобільності "Рапполія" відвідали Клузький університет імені Бабеша-Бойяї.

Їх присутність передбачала навчальні та культурні заходи, а саме: участь у лекційних та практичних заняттях завідувача Івана Гербіла та викладачів кафедри Міхаєли Гербіл і Крістіни Сілагі, ознайомлення з містом, історичними, культурними і архітектурними пам'ятками, визначними місцями.

Після приїзду до Клузу ми одразу зателефували керівництву кафедри й домовилися про зустріч. У зазначений час біля університету на нас вже чекала пані Міхаєла Гербіл – старший викладач, доктор філологічних наук, відділення української мови та літератури. Вона запросила нас на кафедру, де вже чекав Іван Гербіл – доцент, доктор філологічних наук, директор департаменту слов'янських мов та літератур філологічного факультету, а також старший викладач (лектор) Крістіна Сілагі, доктор філологічних наук відділення української мови та літератури Департаменту слов'янських мов та літератур філологічного факультету.

Після знайомства ми провели цікаву інформативну бесіду, де викладачі розповіли нам про роботу кафедри.

Великим сюрпризом для нас було те, що пан Іван та пані Міхаєла – подружжя. Приємно здивувало те, як вдало вони поєднують професійні обов'язки та сімейне життя, як щиро та віддано роблять свою роботу на кафедрі, з якою любов'ю відносяться до неї.

Також ми познайомилися з доктором Каталіною Болаж, викладачем кафедри російської мови та літератури. Пані Каталіна теж розповіла

нам багато цікавої інформації про свою роботу. Іще запитувала, чи викладають російську мову в Ніредьгазькому університеті і взагалі, якими мовами проходить навчання.

Розповіла нам, що тримає зв'язок з Елизаветою Барань – доктором філології у галузі мовознавства, доцентом Закарпатсько-угорського інституту імені Ференца Ракоці II, однією з наших викладачок, та, користуючись нагодою, передала їй книжки в подарунок.

На наступний день ми зі студентами відвідали уроки подружжя Гербіл, де познайомилися з українською студенткою Анастасією, котра дуже продуктивна в навчанні: її тексти друкуються Союзом українців Румунії.

На уроках кожен з викладачів розповів нам про свою методику навчання та про самі дисципліни. Іван Гербіл ознайомив нас зі своєю роботою, а саме: ономастикою, дослідженням закарпатських говорів та діалектизмів. Міхаєла Гербіл увела нас у світ української літератури XIX та XX століть, розповіла, яким саме темам присвячують більше часу, котрі твори письменників XX століття були перекладені на румунську мову.

Загалом, ми отримали неймовірні враження від навчання та поїздки до університету міста Клуж-Напока! Не тільки від того, як щиро та тепло нас зустріли, але й від самого навчання, відношення до студентів, продуктивності кафедри та подальшої можливості працевлаштування студентів. Сподобалося й те, що університет підтримує тісні професійні контакти з багатьма іншими університетами, зокрема з нашим.

На прощання викладачі запросили нас до ресторану традиційної румунської кухні, де ми провели душевну бесіду згадуючи наше Закарпаття, діалект та говірки і як приємно було бачити, якими щирими та хорошими людьми є родина Гербіл.

Щиро вдячні подружжю Гербіл та їхнім колегам за таку теплу, чудову та милу зустріч, ми були переповнені емоціями радості та гордості, що наша українська мова розквітає закордоном завдяки кафедрі української мови та літератури університету Бабеша-Бойяї!

Наталія ДІДИК
Фото авторки

У НЕГОСТИНІ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ГЕРОЇВ

У світле свято Вознесіння Господнього українська громада Негостини зібралася з хвилюванням і благоговінням, щоб вшанувати День Героїв – момент глибокої вдячності тим, хто віддав своє життя за віру, країну і свободу.

Цей день з його подвійним значенням – релігійним і національним – з року в рік повертає нас до святого обов'язку: пам'ятати, шанувати і передавати пам'ять про тих, хто своєю кров'ю написав історію цього народу.

З ініціативи парафіяльного священника Данієля Петрашука та за сприяння пані Нікуліни Клапон, голови місцевої організації СУР у Негостині, учні негостинської школи взяли

участь у панахиді за героїв. Панахида була урочисто відслужена в присутності членів місцевої громади та представників мерії Балківців.

Учні вшанували пам'ять загиблих короткою концертною програмою з віршів та патріотичних пісень – моменти, сповнені щирості та емоцій, які передали чітке послання вдячності за найвищу жертву.

Встановлений у національному календарі в день Вознесіння Господнього, День Героїв має особливе значення для громадян Румунії. Вознесіння Спасителя символізує надію, перемогу над смертю та віру у вічне життя. У цьому світлі жертва героїв стає історичною скорботою і, водночас, свідченням віри та безсмертя.

Вічна слава героям! Честь тим, хто зберігає пам'ять про них!

У філіях СУРу відзначено Міжнародний день захисту дітей

Привітання голови СУР

1 червня, Міжнародний день захисту дітей, є символічним днем, а також нагадуванням про нашу колективну відповідальність перед найціннішим і найчутливішим ресурсом людства – дітьми.

Кожна дитина має право на безпечне життя, освіту, здоров'я та любов. Сім'я залишається найважливішим простором, в якому формуються ці основи, і підтримка громади повинна продовжувати цю щоденну роботу. Союз українців Румунії разом з усією українською громадою послідовно підтримують права дітей – не тільки на словах, але й на ділі.

І цього року, як і щороку, ми організовуємо акції, присвячені дітям та учням, культурні, освітні та розважальні заходи, на підтримку гармонійного розвитку молодого покоління.

Ми прагнемо інвестувати в майбутнє конкретними справами, надаючи шкільне приладдя, призи для олімпіад та конкурсів, організовуючи табори та тематичні поїздки, надаючи фінансову підтримку учням, які навчаються далеко від дому, безкоштовний транспорт у віддалені райони та покриваючи витрати на проживання для українських учнів, які навчаються в інших містах.

У цей святковий час ми не можемо не згадувати з сумом про трагічну долю дітей України, які постраждали від нещадної війни, розв'язаної путінською Росією. Багато дітей загинули або були пора-

нені, тисячі були викрадені та депортовані до Росії, а кількість травмованих залишається незліченною. Ці трагедії посилюються систематичним руйнуванням інфраструктури, необхідної для їхнього розвитку: понад 1600 шкіл і майже 790 медичних закладів були пошкоджені або зруйновані з початку російського вторгнення до сьогоднішнього дня.

Сьогодні, більше ніж коли-небудь, сім'я, освіта та солідарність стають моральними щитами перед обличчям дедалі складнішої реальності. СУР є частиною цієї великої родини і залишається відданим справі захисту прав, пам'яті та майбутнього кожної дитини.

Міжнародний день захисту дітей Союз українців Румунії з радістю відзначив по всій країні, провівши низку спеціальних заходів, присвячених малечі. Кілька районів у різних населених пунктах були перетворені на простір для гри, творчості та навчання, де головними дійовими особами були діти. Освітні заходи, концерти, інтерактивні майстер-класи та яскраві конкурси викликали усмішки на обличчях малечі та нагадали громаді, наскільки важливо підтримувати нове покоління.

ГАЛАЦЬКИЙ

1 червня Галацька філія Союзу українців Румунії, у співпраці із церквою Возвидіння, організувала "Дитячо-батьківську неділю", з метою зміцнення зв'язків між місцевою українською громадою, церквою та сім'єю, а також просування духовних, культурних та освітніх цінностей серед дітей.

Захід розпочався зі Служби Божої, яку відслужив парох о. Гавріїл Пелін у присутності численних учасників – дітей, батьків та членів громади. Служба включала момент колективної молитви та благословення, присвячений дітям та їхнім родинам.

Потім діти взяли участь в інтерактивних іграх та творчих заходах, спрямованих на розвиток уяви та командної роботи. Конкурси та навчальні моменти були організовані в невимушеній і жвавій атмосфері. Особливою цікавинкою став аквагрим, який подарував дітям радість перевтілення в казкових персонажів.

КАРАШ-СЕВЕРІНСЬКИЙ

Українські діти з Решіци, Карансебеша, Зоріле та Корнуцелу провели незабутній день на свіжому повітрі, біля підніжжя гір Пояна Руска, в долині Лиману, де вони насолоджувалися природою, грою та гарним настроєм. Захід, органі-

зований Караш-Северінською філією СУР, зібрав десятки дітей, щоб відсвяткувати їх день у веселій та невимушеній атмосфері.

Дітлахи пройшлися туристичними маршрутами та гралися просто неба, милувалася тваринами, такими як альпаки, страуси ему, поні та олені. Окрім ігор та прогулянок на свіжому повітрі, дітям розмальовували обличчя, перевтілюючи їх у веселих та яскравих персонажів, а в рамках майстер-класу з малювання вони дали волю своїй фантазії, створюючи справжні витвори мистецтва.

"Це був день, сповнений усмішок, захоплення та веселощів, коли ми святкували дитинство з відкритими серцями та великою радістю. Вітаю всіх дітей з їхнім днем", – сказав голова Караш-Северінської філії СУР Даніель Басараба.

САТУ-МАРСЬКИЙ

Сату-Марська філія відзначила Міжнародний день захисту дітей у приміщенні Мікульської місцевої організації. Цей чарівний, сповнений емоцій день зібрав 56 дітей, які мали можливість взяти участь у майстер-класах з малювання на папері і полотні та на асфальті. Діти здивували дорослих своїм художнім чуттям, різноманітними навичками, креативністю, фантазією та естетичним сприйняттям.

Майстер-класи координували Адріана Беже-ра-Хорват та Олександра Юрак, вчительки мікульської школи ім. Геллерта Шандора. Повітовий музей Сату-Маре надав низку матеріалів, необхідних для проведення заходу. Це був день вираження щирої радості через мистецтво, який приніс багато радості і піднесення як дітям, які створювали образи свого дитинства, так і дорослим, які милувалися ними разом з організаторами, у незабутній атмосфері.

АРАДСЬКИЙ

Арадська філія СУР організувала 1 червня незабутню екскурсію для дітей місцевої української громади. Захід включав відвідування зоопарку Симбетень, де діти мали можливість побачити різноманітні види тварин і дізнатися про важливість захисту природи в дружній та інтерактивній атмосфері, сповненій гумору, ентузіазму та цікавості.

Після цього група українських дітей відвідала фортецю Шоймош, особливе історичне місце поблизу Ліпови. Тут учасники приникли в історичне минуле регіону та здійснили пізнавальний екскурс у місцеву культурну спадщину.

БІГОРСЬКИЙ

Бігорська філія Союзу українців Румунії організувала спеціальний захід для учнів 1-Б класу Національного коледжу ім. Онісіфора Ґібу. Діти отримали завдання розфарбувати малюнки на тему "1 червня", що дало їм можливість виразити свої творчі здібності та дитячу радість через колір.

На завершення усіх школярів було винагороджено солодощами та подарунками, наданими Союзом українців Румунії. Ці маленькі подарунки принесли багато радості і зробили день справді незабутнім для дітей.

У філіях СУРу відзначено Міжнародний день захисту дітей

СУЧАВСЬКИЙ

Серетська восьмирічна школа ім. Петру Мушата організувала освітній проєкт під назвою “Дитинство, мрії та радість”, який координували вчительки Мірабела Карпак та Аліна Козарюк. Заходи були розроблені таким чином, щоб викликати усмішки на обличчях учнів, заохочуючи творчість та створюючи святкову атмосферу. Наприкінці всі діти-учасники отримали дипломи, а їхні роботи були представлені на відкритій виставці в школі.

Учні Лупчинської восьмирічної школи організували творчі майстерні під керівництвом вчительки Ірини Реуту. Діти створили гарні роботи, які супроводжувалися мотиваційними текстами, що підкреслили їхнє бачення радості та дитинства.

У населених пунктах Арджел та Ватра Молдовіцей, під керівництвом вчительки Черасели Чорней, діти взяли участь у розважальних заходах просто неба, насолоджуючись природою та інтерактивними іграми у невимушеній та дружній атмосфері.

Свято 1-го червня завершилося в парку міста Серет, де хор Технічного коледжу ім. Лацку Воде та хор восьмирічної школи ім. Петру Мушата влаштували концерт для українських дітей цього міста. Захід був організований Зіркою Янош, місцевою радницею Союзу українців Румунії. Діти продовжили веселе дозвілля у приміщенні СУР у Сереті, де їх пригостили тістечками та соком.

БУХАРЕСТСЬКИЙ

1 червня велика зала Бухарестської філії Союзу українців Румунії перетворилася на казкову країну, прикрашену квітами, гірляндами та різнокольоровими повітряними кульками, щоб зустріти дітей, які прийшли разом з батьками, членами філії або біженцями з України, аби разом відсвяткувати Міжнародний день захисту дітей.

Атмосфера була по-справжньому святковою, веселою і теплою, а діти, звичайно, були в цент-

рі уваги. Вони танцювали, співали, читали вірші та з ентузіазмом грали разом з акторами театру “Фаворит”, які представили виставу “Разом краще”, написану Іриною Мойсей та поставлену Христиною Джамалагою.

Наприкінці заходу кожна дитина отримала сертифікат учасника на згадку про цей особливий день.

КЛУЗЬКИЙ

З нагоди Міжнародного дня захисту дітей Клузька філія Союзу українців Румунії організувала спеціальний захід, присвячений щасливо-

му дитинству в родинному колі, через гру та час, проведений разом. Разом з 25 дітьми та їхніми батьками члени філії грали в “Крокодила”, “Качки та мисливці”, “Доганялки” – ігри, які приносять радість та зближують. Особливим моментом став майстер-клас з приготування угорського кюртош-калача – традиційної випічки, поширеної в Трансільванії. На завершення всі насолоджувалися смаколиками на грилі в гастрономічному стилі двох культур – української та румунської.

МАРАМОРОСЬКИЙ

1 червня принесло усмішки, кольори та веселощі українським дітям з багатьох населених пунктів Мараморощини – Рускови, Ремет, Луганад-Тисою, Вишньої Рівної, Полян, Вишавської Красни, Бистрого, Вишавської Долини, Кривого

та Кречунешт, де Міжнародний день захисту дітей був відзначений особливими заходами, сповненими енергії та гарного настрою.

Малеча насолоджувалася програмою, повністю присвяченою радості та дитинству, з багатьма інтерактивними та творчими заходами. Надувна гірка була, безсумнівно, головною атракцією дня, яка викликала хвилі сміху та пригод. Музика і танці оживили всіх учасників, а різнокольорові повітряні кульки додали до святкової атмосфери нотку чарівності. Не бракувало й солодощів та улюблених літніх ласощів, зокрема морозива, яким щедро пригостили малечу. Тепла атмосфера та дитяча радість перетворили цей день на справжнє свято дитинства.

ТІМІСЬКИЙ

Тіміська філія СУР організувала святковий захід під гаслом “День захисту дітей”, що включав цілу низку творчих майстер-класів з малювання, оригамі та традиційних українських ремесел. Атмосферу заходу пожвавили музика, ігри, мильні кульки та персонажі зі світу дітей. Дорослим було запропоновано настільний теніс та шахи.

На захід були запрошені учасники гурту “Реметянка”, танцюристи ансамблю “Золоті друзі”, діти дошкільного віку, які відвідують українську групу українського дитячого садочка № 2 в Тімішоарі та діти-біженці з України.

ТУЛЬЧАНСЬКИЙ

90 дітей, які вивчають українську мову у Сфинту-Георге, Леті, Крішані, Мурігьйолі і Тульчі, а також кілька учнів, які приєдналися до місцевої організації Кілія Веке, отримали спеціальні подарунки, надані Тульчанською філією Союзу українців Румунії.

Союз українців Румунії і надалі буде поруч з дітьми та їхніми батьками, підтримуючи конкретними діями право кожної дитини на безтурботне та гідне дитинство.

СПОГАДИ ПРО ДИТЯЧИЙ ДЕНЬ

надихалися чистим повітрям, а потім як приходили додому, то мали великий апетит, а діти були дуже здорові. Як ближився Дитячий міжнародний день 1 Червня, всі діти вивчали вірші напам'ять і представляли їх на сцені. Будинок

культури в Негостині завжди чекав дітей на сцені, зал був повний, по-перше приходили всі родичі бачити своїх маленьких, дуже раділи. Діти співали, танцювали потім діставали і гарні подарунки. Моя колега Данієла Пасля була колись моя учениця а як закінчила студії, прийшла до Негостини. Тут ми були колеги 10 років, аж поки я вийшла на пенсію, а вона далі залишилася. Наші негостинські діти змалку знають говорити по-українськи і по-румунськи.

Всі гарні моменти завжди я фотографувала і у мене є повний альбом з різними подіями. Хочу всіх дітей повиншувати, дякувати їм за те, що вони були колись мої, за те, що вони ще не забули мене і я не можу забути ті гарні роки, коли і я була молода і могла працювати з великою радістю.

НА МНОГАЯ РАДІСНИХ ЛІТ ВСІМ ДІТЯМ.

Феліція ГРИГОРАШ

Фото авторки

«Ой зав'ю вінки та на всі Зелені святки»

Великим святом, яке завершує весняний період і з якого фактично розпочинається літо, є Трійця. Воно припадає на п'ятдесятний день після Великодня. Тож цього року ми святкували Трійцю 8 червня.

За церковним календарем, християни відзначають Вознесіння Ісуса та П'ятдесятницю – зіслання Святого Духа на землю. А за стародавніми народними традиціями святкують Зелені празники (на кшталт Різдва і Великодня), які в давнину склалися із цілого циклу свят. Їх основне призначення – вшановування рослинності й зелені, а також поминання предків. Відомо, що стародавні слов'яни молилися деревам, поклонялися березам, липам, дубам тощо. Тож оздоблення оселі зіллям на Трійцю є ніщо інше, як відгомін прадавніх вірувань.

Тиждень перед Трійцею в народі називають «Зеленим», «Клечальним» або «Русальним». Напередодні свята бажано до схід сонця, дівчата та жінки рвуть запашне зілля, пахучі трави: чебрець, васильок, полин, татарське зілля, горіх тощо. Та суботнім вечором квітчають свої хати, двері та ворота, загороди, навіть прикрашають сараї. Поза тим, вважалося за гріх на Трійцю не озеленяти хати.

Надзвичайно барвисто зобразила цей період Леся Українка у своїй драмі-феєрії «Лісова пісня». Кожному одразу пригадається Мавка, а разом з нею й інші лісові, польові та водяні істоти, які, за народними повір'ями, оживають та виходять на білий світ саме на Русальний (Зелений) тиждень. Якщо хтось в цей час займається роботою в полі, то русалки заважають працювати й насилають на посіви якесь лихо. І навпаки, ті, хто шанує це свято, покладають надії на цих потойбічних істот, які берегти будуть їхні поля від шкоди.

Окрім художньої літератури варто пригадати про найяскравіші обряди Зелених свят, яких ще донедавна дотримувалися у різних куточках України. У багатьох місцевостях дівчата рушали в поле, ліс чи на галявини і там **«завивали вінки»**, які носили на голові протягом певного часу.

На Слобожанщині (східні райони) та Полтавщині на Зелений тиждень існував звичай **«завивати березку»** чи **«водити тополю»**. Поміж собою дівчата обирали найвищу, прикрашали її стрічками, прикрасами й хустками і водили селом.

Ще один унікальний обряд, який і досі дівчата проводять на Поліссі (с. Старі Коні Рівненської області) – **«водіння Куста»**. Як і в обряді з «Тополею», дівчата обирають героїню, яка буде «Кустом», прикрашають її зіллям й зеленню від голови до ніг, так, щоб не можна було й впізнати. Цього «Куста» вони теж водять селом і заходять до господарів на подвір'я, бажаючи родині сімейного достатку, здоров'я та благополуччя. А при цьому співають обрядових кустових пісень:

*... Ой убрали куста й у в зеленее зілля,
Поведемо куста господару на подвір'я!...
А в нашого куста да ножки невеличкі,
Треба йому, треба панчішки-черевички!..*

Натомість родина обдаровує тих, хто приводить «Куста» на подвір'я. На думку фахівців-фольклористів, цей обряд перегукується із зимовим обрядом Щедрого вечора – «водіння Кози» у супроводі щедрівників.

Одещина теж широко відзначає Трійцю. За християнськими звичаями, у церкві застелено квітами, травами й зеленню. А люди несуть на службу букети з горіха, м'яти, пирію та інше. Вдома жінки та дівчата прикрашають хату «листям, мичкою, горіхом, мнятою». Також прийнято дарувати одне

одному посуд із гостинцям круглої форми, прикрашений квіточкою чи горіхом. Але під час польових експедицій, розпитуючи місцевих старожилів про особливості святкування Трійці, ми зафіксували чимало цікавинок, які побутують лише в Бесарабії.

По багатьох куточках України, готуючись до Трійці, пекли пироги, різні солодощі та обов'язково смажили яєшню. А святковий стіл лагодили саме під березою. А от в стародавньому с. Плахтіївка Саратського р-ну від 81-річної жительки Г. В. Вахнован (Іванько) ми почули таке про Зелений тиждень:

*«Трійцю празднують три дні: квітчальна субота – косять траву, зеленим квітчають ворота, в хатах – василько, чебрець степовий, м'ята, роза, горіхи. Так само і в церкві: сіно, квіти всюди. Цю зелень не прибирають тиждень. А через тиждень в наступний понеділок вся трава збирається та складається під стіл. Це називається **«поливають траву»**. На цей стіл собираються тільки «баби» (жінки) в когось з сусідів. Ми їмо, п'ємо, співаємо, танцюємо. І якщо, не дай Бог, за стіл сідає якась молода: «А тобі не соромно «траву поливають»? Ти ще молода!». Отак баби поливають траву».*

Як бачимо, «поливання трави» – прадавній обряд, якого й досі дотримуються старші жінки Плахтіївки. Але варто відмітити, що все ж таки головними учасниками Зелених свят у більшості куточків Бесарабії є молодь, бо саме в цей час тривали молодіжні забави.

Так у с. Широке Білгород-Дністровського р-ну наша інформаторка розповідає: *«Хлопці й дівчата... ішли вечором перед Троїцею в лісополоси, в хащі, відпилювали здорові дерева... і строїли з них шалаш. На кожному вуглу, на кожній стороні строїлася овальна «Троїця». Красива! Потім гілками укривали і всередині застеляли зілля. І в день Троїці ходили і дивилися: у кого ж краща ця Троїця. У того така висока, а в того – немає ні одної дірки, навіть сонце не пробиває. Ну висота була і метра три!... І там у шалашах молодіж і збиралася... Крутальки (каруселі) робили коло цієї Троїці... Я це ще застала, бо брат робив».*

А от в Татарбунарському районі щороку хлопці встановлюють високий стовп та прикрашають його зіллям і стрічками. І якщо подорожуючий зверне увагу, то помітить, що обабіч дороги на пагорбі біля м. Татарбунари майоріє цей троїцький стовп.

Але найбільш поширеним обрядом Троїці є **«викрадання фіртки»**. Схожа традиція існувала і в інших регіонах України на Андрія або Старий Новий рік, коли хлопці робили «шкоду» дівчатам, які не відповідали взаємністю або гонорували. Їм обмазували дьогтем ворота, закидали їх на дах хати, викочували воза з садиби, зав'язували сінешні двері ззовні тощо. Із розповідей подружжя Коломійця Івана Євстафійовича 1938 р. н. та Валентини Степанівни 1944 р. н. ми дізнаємося, що навіть у різних «кутках» Кілії «крали фіртки» у разні способи:

Анастасія ЄРМАКОВА

(Продовження на 16 стор.)

СЛЬОЗИНКИ, АЛЕ ПЕРЕВАЖНО УСМІШКИ ПІСЛЯ 60 +1 РОКІВ...

Місто Серет, Сучавського повіту – 21 травня 2025

*«Летять роки невпинно, невблаганно,
Суворий вітер старості все дме...
На лезі бритви – з вечора до рання,
Ти думаєш, а може, все мине...
Життя наповнене хорошим і поганим,
Нікому не минути віхи ці...»*

*І знову так відверто й невблаганно
За нами спогади крокують назирці.
Ти пам'ятаєш, однокласнику, мій друже,
Ми йшли в життя, не знаючи його?
А ми раділи з цього приводу, ще й дуже,
Кожен у багатті простору свого.....»*

(Уже піввіку... – Валентина Мальчевська)

Вважаю, що тільки чудовим чином, точніше, за Всевишнього велінням, організаторам третьої зустрічі випускників останнього суто українського відділу Середньої Школи м. Серету (1964 року) надихнуто було встановити дату **21 травня** поточного року для зустрічі після 61 років від закінчення, щоб поповнити розлуку, обійнятися, поділитися незабутніми спогадами, помудрувати над складниками життя. Якщо зауважимо на дату – велике християнське свято **Рівноапостольних царів Константина та Єлени** – та на цифру три – третя наша зустріч –, то зараз відчуваєш спонуку відкрити щось малопомітне досі, навіть святе, хоча б з малої букви. Пропоную, шановний читачу, короткий засновок: Про життя царів Константина та його матері Єлени писав їхній сучасник – Євсей Кесарійський. Їхнє царювання ознаменоване визнанням свободи християнського віросповідання (314 р.)

Вони побудували чисельну кількість церков, символічними є принаймні три: Храм на місці розп'яття Ісуса Христа, на місці Воскресіння та св. Ап. Петра у Ватикані. На березі Босфору побудували унікальне місто-кріпость Константинополь, назване ще Третій Рим, а в ньому чудову церкву Св. Софію – Божа премудрість. Заборонили карання людей смертю на хресті...

Константин та Елена створили засади Візантійської імперії або Візантії.

Визнання християнського віросповідання офіційним з 395 року стало виховим поштовхом у розвитку культури Візантії та східної Європи.

Що це стосується до вашої зустрічі? – правдоподібно скажеш, дорогий читачу –, а я запропоную тобі наступний підсумок: Дотримуючись відповідних пропорцій, зауважу найперше те, що Реформа освіти від 1949 року у нашій країні визнала право нацменшинам навчатися на рідній мові від дитячого садка до вищої освіти. І ми, українці Румунії, користуємось цим правом, затримали свою рідну мову, культуру, традиції та звичаї тощо, а найголовніше – просуваємо та збагачуємо цей неоцінний наш духовний скарб, урізноманітнюючи та збагачуючи і культуру Румунії. Хоч ми були останній випуск суто українського відділу, наша рідна мова продовжувала викладатись, продовжується і нині, як предмет у структурі шкільного плану або курикулуму, у всіх місцевостях, де бажають цього українці. Завдяки цьому у Румунії існує цінна українська література, преса, просувається розмаїто українська культура, а наші українці визначаються своїми здібностями у найрізноманітніших галузях: в освіті, медицині, економіці, у службах охорони та безпеки, бізнесі, спорті, мистецтві і т.п.

Напрошується висвітлити і те, що із наших 41 випускників 14 працювали освітянами по різних предметах, на Сучавщині, Мараморощині та в Тульчанському повітах, а багато із наших учнів продовжують і зараз освітянську працю на благо просування рідної мови, культури, ідентичності. Ось що означає воля духу рідного слова – прямий і потужний зв'язок людини з Верховною Мудрістю.

Відгукнулись на зустріч тільки 9 із наших колег: **1. Боднар Іван; 2. Гарасим'юк Аврелія; 3. Грушкевич Корнелія; 4. Димушка Марія; 5. Кирліг Віоріка; 6. Кожокар Наталія; 7. Фрасинюк Євсебій; 8. Фрасинюк Марія; 9. Цьомчук Ольга.** На жаль, сім із колег не змогли прибути з причини стану здоров'я. Бажаємо з глибини душі їм скорого оздоровлення! Скоро ми почали ділитися спогадами, головне місце займаючи шкільні будні, жартівливі випадки під час уроків, дотепні пригоди на перервах, перші дружні стосунки, відвідування крадькома міського кіно чи стадіону тощо.

Я, наприклад, не можу забути запах свіжоспеченого хліба, якого привозив мій дід по матері, Василь Чорней, до їдальні, що була у напівпідвалі

нашої Середньої школи. Це ставалося часто у перерві коло 12 години. Він подеколи давав мені половину із того двокілограмової хлібини, яка зникала миттєво у зголоднілих ротах моїх колег. То був дуже смачний хліб! Але найсмачнішим хлібом став отой духовний, отриманий протягом середньої освіти: дружба, співчуття, любов, дисципліна, доброта, людяність – чесноти, які ніколи не міняються, всупереч різним часам. Аргумент – понад 60% із нас отримали опісля і вищу освіту, що було нелегко у 60-их роках. Наскільки мені відомо, трьом із моїх колег допомогли матеріально закінчити факультет наші бувші професори.

Наш головний організатор зустрічі, енергійна **Аврелія Гарасим'юк**, задумала і короткий культурний момент. І так ми заспівали кілька найвідоміших українських народних пісень, слова яких запам'яталися ще із школи, із збірничка **«Ліричні струни»**, подарованого нам бібліотекою нашого закладу. Найприємніший сюрприз подарувала всім наша колега Фрасинюк Марія-Міка, що проспівала вражаючу пісню **«Сміються, плачуть солов'ї»**, всі 12 строф! Цю пісню, на слова Олександра Олеся, музика В. Безкоровайного, неперевершено виконували українські народні артисти Дмитро Гнатюк та Ніна Матвієнко. А потім змінила ностальгічно-романтичний момент та зачитала кілька гумористичних віршів із збірнику **«Сміховинки»** негостинського поета **Михайла Волощука**. Аврелія прочитала кілька віршів на тему загадковості життєво-буттєвого проходу людини із румунської лірики. Я запропонував фрагменти із поем **Шевченка – «Кавказ»** (За кого ж ти розп'явся, Христе, сине Божий?) та **«Неофіти»** (Перед Нероном/Перед Юпітером новим, /Молились вчора сенатори, розділ VIII), в оригіналі та моєму скромному перекладі румунською мовою. Момент відбувся у приємному приміщенні місцевої організації СУР та виявився успішним.

Опісля ми відправились до місцевої української греко-католицької

церкви «Преображення Господнього», де священник-парох **Василь Попович** відправив папаху за упокій у Бозі наших колег. Вічне їм Царство Небесне!

Обід приготував ресторан Чорний кіт, де гостинно зустріли нас підприємці-власники Валентин та Лілія Гарасим'юки.

Потік спогадів та сміховинок котився жвавими хвилями, добрий настрій опанував нами, а ми втретє раділи нашій зустрічі. Дякуємо винахідникам мобільного телефону за те, що ця технологія сприяла можливості показати наживо кілька зображень із зустрічі нашому колезі **Василію Яськіву** із Тульчі, який не зміг прибути через стан здоров'я.

Любий читачу, я часто намагаюсь звертати увагу на етико-моральні засади людського буття, яких найяскравіше синтезують слова Господа Ісуса Христа «Я – дорога, і правда, і життя». Отже, ми обрали кожен свою дорогу, обрали правду своїх здібностей і життя оправдило наш вибір. Воно, життя, збігає крок за кроком, забирає чимало зусиль, але додає мудрості, по черзі додає сумних і радісних хвилин, а ми постійно бажаємо зустрінутись із колегами дитинства чи юності. Чому? А тому що тільки оці теплі, яскраві спогади повертають нас, хоча б на мить, у райський учнівський простір.

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

Про Негостину я ще не писала дотепер. Якось не ставало сміливості. Хоч мала би право вважати її також моїм селом, бо адміністративно належить до Балківців, я весь час зверталася до Негостини з думками пошани і гордості.

Адже це українське село вважається одним з найбільш представницьких нашої громади у Румунії. А відколи мені судилося стати дружиною Павла, зрозуміла річ, що такі почуття чимраз міцніли, виростили, все глибше проявлялися і висвітлювалися.

Починаючи від 1960-го року, Негостина стала для мене нарівні з Балківцями. Бо усі відвіди та відпустки ми проводили в обох селах, ще до того як у нас з'явилася можливість користуватися автомобілем.

А коли вже й діти наші почали виявляти їхній вибір, то Негостина завжди брала верх. І то було цілком виправдано. Наша балківська господарка знаходилася на центральній вулиці, де хати будувалися дуже близько одна коло одної. Також тісно було й на вузькій перед-хаті, а маленький сад не приваблював їх у порівненні з негостинською господаркою, куди їх все манило.

Розташована наприкінці села, на вулиці, яка веде навпростець до міста Серет, — пішки за 25 хвилин —, негостинська хата була збудована на велеченькій підстані від дороги, звідки ледь виднілася з-поміж різного виду дерев. Простора передхата продовжувалася великим і рясним садом, а далі розлогим городом і кінчалася аж у видалинку, де протікав вузький потік.

У продовженні, знову вгору, розлягалися пасовиська з досить густими дикими кущами, а далі, ліворуч, починався ліс. Праворуч наставала орана рівнина, яка вже належала до сусіднього села Такули.

Все це приваблювало нас, а згодом манило й наших дітей. Але те, що найбільше тягнуло їх до Негостини, то була їхня баба Параска, Павлова мама. Для них баба означала все, що стосувалося зваб на селі. Балківську бабу Павліну їм не пощастило пізнати, бо вона померла молодою. Тому баба Параска стала для них символом щасливого перебування канікул, яке можна було знайти тільки в Негостині.

Баба Параска їх дуже любила і завжди вміла чимось приласкати. Негостину діти любили більше ніж Балківці, бо там вони мали змогу відчуватися у справжній гармонії з природою. Хочеться додати з дикою природою, бо там, де була наша господарка, — шість хат до кінця села, — вона ще зберігала свої малозмінені властивості. Завдяки дитячій зацікавленості, і я любила помандрувати разом з ними. Так ми натрапили на невелику багняну поляну, де саме тоді розцвітав дикий пістрявий тюльпан. То було наприкінці квітня, під час весняних канікул. На той час я ще дуже мало знала про цю заповідну рослину, яка є рідкісною не лише у нашій країні, а й в Європі. Не було ніяких застережень на поляні, але прекрасні тендітні первоцвіти розквітали у досить багатих скупченнях, ніби ніщо їм не грозило. Мені не хотілося повірити, що так близько до нашого села, — десь на менш як 2 км —, росте квітка, яка є своєрідним дивом природи. Вже вдома у Онештах змогла я докладніше прочитати про цю знахідку і так дізналася, що то заповідна рослина, яка, хоч розповсюджена по всій Європі, вважається пам'яткою природи, бо перебуває під загрозою зникнення. (У нашій країні її можна побачити ли-

Микати кмін на границі

ше в певних заповідних лісових районах повітів Долж та Бистриця Несеуд. На Буковині росте лише у заповіднику *Замостя-Лунка*, що за 17 км від Негостини.)

В українській мові квітка носить і назву *шаховий рябчик*, бо це вказує на специфічне забарвлення її звонкуватих пелюсток, на яких темно-пурпурові цяточки чергуються з білими у строгому порядку, наче на шахівниці. По-латинськи називається *fritillaria meleagris*, що вказує на оперення цесарки, з якою була порівняння унікальна дика рослина.

То ж згодом мене дуже закортіло поділитися своєю втіхою і з ученицями VII-го класу, де я була керівницею. Тоді смартфонів ще не існувало, тому я посміла нарвати рівно стільки квіток, скільки учениць було в моєму класі, тобто 18, щоб завчасно спресувати їх і потім подарувати кожній з них на довгу пам'ять. Треба підкреслити, що й пресовані дикі тюльпани повністю зберегли свою красоту: ні темно пурпуровий колір, ні чергування темних та білих цяточок ніяк

не поблідли. Надіюсь, що хоч кілька з них ще й досі збереглися, як і моя власна в українському підручнику. Свою совість я заспокоювала тим, що дізналася про них: розмножуються й цибулинами, але переважно насінням, яке розповсюджується вітром. Тож мені здавалося, що я зовсім мало їм пошкодила своїм втручанням в їхню екосистему.

На жаль, так не сталося!.. Бо милуватися рідкісною красою цих квітів нам пощастило лише на недовгий час. Настав грудневий переворот і десь у 1990-1991 рр., замість поляни з тюль-

панами ми застали свіжу ріллю.

Але пістрявий тюльпан не зник з моєї пам'яті та, мабуть, і з пам'яті декотрих бувших моїх учениць у ліцеї „Надя Команич” в Онештах.

Мої приємні спогади пов'язані ще й з іншою рослиною, яку я пізнала завдяки мамі Параски. Одного літнього надвечір'я вона сказала, що візьме й мене на границю, бо добра пора кмін микати. Це було наприкінці липня, я добре пам'ятаю, бо на другий день ми мали повертатися до Онешт. Така пропозиція мене обрадувала, бо дотоді мене ще ніколи не заставляли до подібної роботи. У мене вдома я знала про кмін лише як лікувальне насіння для кольок у немовлят. Але у Павловій сім'ї кмін вважався за цілющу рослину, за корисний лікувальний засіб „для всіх і для всього”. З нього варили ароматний чай; його плоди також використовували як приправу до різних страв або випічок. Особливо ми насолоджувалися тим чудовим смаком квашеної капусти — кришеної наполовину з морквою та із рясним додаванням кміну —, яку лише мама негостинська уміла приправляти.

Та звідки у неї бралось те насіння, ніхто з нас не задумувався аж до того дня, коли з'явилася й для мене нагода збирати кмін. Ми вирушили з дому без ніяких інструментів (ніж або серп). Мама сказала, що вигідніше кмін микати, бо таким чином рослина зможе й дома ще достигати, коли буде сушитися у невеликих в'язках. Я побоялася, що не буду в стані допомагати, але мама запевняла, що то зовсім не штука навчитися. Так і сталося, коли ми прибули на знайоме для неї місце, і я вперше побачила, як виглядає ця росли-

Валерія ШОВКАЛЮК

Фото авторки

(Продовження на 13 стор.)

День Конституції України

28 червня Україна відзначає своє національне свято – День Конституції. Цього дня, 29 років тому, 28 червня 1996 року – через п'ять років після проголошення незалежності України, Верховна Рада ухвалила новий основний закон країни – першу Конституцію Незалежної Української Держави. Україна була останньою з колишніх радянських республік, яка прийняла нову Конституцію.

Прийняття Конституції стало відправною точкою нової ери в історії України, забезпечивши стабілізацію соціально-політичної та соціально-економічної ситуації в країні.

Конституція визначила сильну президентську владу, гарантувала права приватної власності, затвердила нові державні символи, статус української мови як єдиної державної.

Конституція України – основоположний закон Української держави, який є гарантом прав і свобод громадян, основою державності, національної незалежності, територіальної цілісності, демократичного устрою держави, розвитку громадянського суспільства.

Ухвалення Конституції закріпило правові основи незалежної України, її суверенітет і територіальну цілісність, стало важливим кроком у забезпеченні прав людини і громадянина, сприяло подальшому підвищенню міжнародного авторитету України на світовій арені.

Однак розвиток української державності продемонстрував необхідність подальшого вдосконалення Конституції України. Тому продовження конституційної реформи було пріоритетним завданням у процесі комплексного реформування, розпочатого раніше, яке спрямоване на забезпечення процесу модернізації суспільного життя з дотриманням європейських стандартів та цінностей.

Водночас Верховна Рада України також ухвалила резолюцію Про звернення Верховної Ради України до лідерів держав-членів НАТО, Північ-

ноатлантичної ради, національних парламентів держав-членів Альянсу «Про надання Україні Плану дій щодо членства в НАТО».

У 2018 році Організація Північноатлантичного договору запропонувала Україні статус країни-кандидата на вступ до Альянсу.

День Конституції України – єдине державне свято, закріплене в самій Конституції:

Стаття 161. День прийняття Конституції України є державним святом – Днем Конституції України.

«Конституція України – це наш образ. Її норми здатні розшифрувати генетичний код нашої нації та знайти відповіді на два фундаментальних питання: що таке Україна і хто такі українці – заявив Володимир Зеленський.

«Сьогодні українці ведуть важку боротьбу з самопожертвою та ціною свого життя. Наша Україна. Суверенна. Незалежна. Демократична. Правова. Вона була, є і буде. Слава Україні!»

висловився президент Володимир Зеленський з нагоди цього свята.

ПРИМІТКА: 1. Конституція України забороняє проведення виборів під час воєнного стану,

Гетьман Пилип Орлик

який діє з 2022 року, з масштабним вторгненням Росії. В результаті термін повноважень президента Зеленського було продовжено, що конституційні юристи вважають законним згідно з українським законодавством.

2. Зеленський і Путін зустрічалися лише один раз, на переговорах у Нормандському форматі у Франції у грудні 2019 року.

3. За твердженням українських істориків, конституція гетьмана Пилипа Орлика була першою писаною конституцією у світі, яка передувала конституції США на 77 років і конституції Франції на 81 рік, конституції Польщі та Іспанії з'явилися набагато пізніше. До речі, конституція в Росії з'явилася лише в радянський період її історії.

4. Пилип Орлик помер в Ясах в 1742 році. Останнім часом члени Яської філії та наші співробітники роблять спроби знайти документи, які б свідчили про місце поховання Пилипа Орлика.

Віктор ГРИГОРЧУК

Перший заступник голови Яської філії СУР

Між нами кмінь на границі

(Продовження із 12 стор.)

на. Потрібно було розпізнавати її серед густих трав, а далі все здавалося приємним таки заняттям. Коли мама вирішила, що ми вже досить назбирали, наша робота припинилася і ми почали милуватися навколишнім пейзажем. Так я заримітила, що ми знаходилися на довгім і високім пагорбі, за яким розлягалася рівнина з ораними нивами. Одна з них виділялася тим, що хоч кукурудза виросла на півметра заввишки, вона зовсім пожовтіла, бо не була сапана і вдруге. Коли я заговорила про це, мама відповіла чомусь звисока: „То лиш ті з Такулів так залишають поля!” А далі добавила, бо зауважила моє здивування: „Суда проходила давня австрійська границя!.. Тепер цей берег подався, але я ще пам'ятаю його набагато вищим.”

У той момент мені здалося, що таким чином я ніби пірнула у історію наших давен, з котрими так наявно в Балківцях я не зустрічалася.

Наприкінці належить згадати й мого тестя Михайла, хоч мої стосунки з ним були взагалі не так близькими, як більше ввічлими.

Дуже господарна й порядна людина, Павлів тато особливо вражав мене своєю любов'ю до порядку. Тому вимагав цього і від нас, але не прямо, а якось дипломатично: „Мене можна й опівночі розбудити, то я точно вкажу, де знаходяться кліщі або кливець.” Прожив 94 роки, ніколи не хворів, ніколи не приймав ліки. Останні 7 років провів у нас в Онештах, бо ми боялися лишати його самого на селі. Був похований у Негостині, біля своєї жінки та меншого сина Янця, котрий помер на серце дуже молодим.

Наймиліший мій спогад про нього пов'язаний з днем, коли він вже сповняв свою вісімдесятку, але ще робив на полі. Повернувшись стомленим додому, присів на поріг та журно висказав найбільший душевний біль: „Біда! Не мож' робити!...”

П С

У наших говорі так називають „кмин”.

Колишня назва Такули тепер ререіменована на Мала Ботошаниця.

Клапони = так називаються дикі тюльпани тутешніми мешканцями.

Історична доля українського народу, його культура і традиції втілилися в національному костюмі. Археологічні розкопки свідчать, що український народний костюм з'явився ще в часи Київської Русі. Вже тоді чітко виявлялися регіональні відмінності в одязі. Це, перш за все, стосувалося прикрас і орнаментів на сорочках. Аж до кінця XIX століття український костюм зберігав явні регіональні відмінності, і лише на початку XX століття вони злегка розмилися.

Високий мистецький рівень українського костюму, його емоційна насиченість яскраво відбивають світогляд, естетичні уподобання та вплив суб'єктивних, об'єктивних,

соціально-політичних, релігійних, етнічно-традиційних, етичних факторів на його формування у різні епохи існування людства. Народний костюм як елемент матеріально-художньої культури безпосередньо пов'язаний з людиною і саме тому найповніше відбиває не тільки матеріальні умови життя й естетичні смаки суспільства, але і певні риси характеру людини, її індивідуальність, професію, вік, стать, сімейний стан та інше. Незважаючи на те, що національний український костюм зберігає особливості різних культурних епох, а також має незначні запозичення елементів одягу від інших слов'янських народностей, в цілому український традиційний костюм характеризується виразною етнічністю і оригінальними елементами, які не можна зустріти ні в одному іншому національному костюмі, тому він є одним з найважливіших історичних джерел вивчення культурних особливостей українського народу.

Яскравим прикладом української культури в умовах сьогодення була виставка під назвою: «Творці Українського Народного Мистецтва», яка була організована під керівництвом Союзу українців Румунії – головою Тіміської філії, професоркою Марією Сабо-Кондрей, її першим заступником Міхаєлою Бумбук, Василем Дроздом та відбувалася у Музеї Банатського Села, у 100-річній Українській хаті. Запрошеними на цю подію були: члени української громади, художники, музиканти, народні ремісники та майстрині декоративно-ужиткового мистецтва. Ви-

Національний Костюм (I)

ставкові стенди вражали своєю різноманітністю, різнобарвністю та красою. Від вінків з квітами та жіночих головних уборів, виготовлених Марією Криштан з Готлоба, картин, вишитих бісером Надією Кирилук з України, ляльок в національних костюмах, виготовлених Марією Шулдак з Дарова, писанок з Буковини, українських сорочок, хустин, рушників, які відрізнялися якістю тканини, розмаїттям кольорів і візерунків, а також безліччю різнокольорових прикрас. На виставці особлива увага приділялася витворам відомої дизайнерки, проф. Іляни Теслевич з Лугожа, предки якої походять з України, із Закарпатської області. Цьому ремеслу дизайнерка присвятила усе своє життя. Саме з підліткового віку вона почала самостійно створювати свої вбрання, і з часом все більше присвячувала себе цій пристрасті. Пані Теслевич на сьогодні є автором багатьох стилізованих українських костюмів, у які вдягнені художні ансамблі нашої етнічної спільноти з повітів Тіміш, Арад, Караш-Северін та інших частин країни. Вона є дизайнером костюмів для вокальних ансамблів «Молода надія», «Шовкова трава» з Лугожа та «Зелена ліщина» з Караш-

себеша, танцювальних ансамблів, наприклад, «Червона калина» з Балківців. З особливою пошаною та любов'ю створила національні костюми для пані Марії Сабо-Кондрей і пані Міхаєли Бумбук, які представляють нашу етнічну спільноту на TVR Timisoara.

Від чудових майстринь Марії Криштан, Надії Кирилук, Марії Шулдак та дизайнерки Іляни Теслевич ми дізналися про особливості традиційного чоловічого та жіночого одягу, про найважливіші символи українського костюму, про аксесуари (прикраси, головні убори, пояси і навіть взуття), без яких не може існувати національний костюм за своїм визначенням та мали можливість на виставці доторкнутися до витворів народного мистецтва.

Так, традиційний чоловічий одяг українців починався з конопляної або льняної сорочки та вовняних штанів. Сорочка часто використовувалася як верхній одяг. Головною відмінністю української сорочки є наявність пазушки – невеликого розрізу спереду з вишитими візерунками. Вишивали на папушці чорними і червоними нитками. Ще однією відмінною особливістю української чоловічої сорочки є те, що чоловіки заправляли її в штани, а не носили поверх них. Чоловічі вишиванки могли бути з низьким стоячим або широким відкладним коміром. Застібалася така сорочка на ґудзики або шворки. Нагрудний одяг носили поверх сорочки. В основній масі нагрудний одяг представляли безрукавки: «кертетки», «кептари», «лейбики». Важливою функцією цього елемента вбрання, окрім покриття тіла, було увиразнення силуету і приховання недоліків фігури, щоб наблизити її до того-часного еталону краси. Наші майстрині зазначили, що українці і досі не змінили своїх вподобань стосовно ідеалу фігури: широкоплечі парубки і тендітні, зі спокусливими формами й світлою посмішкою, дівчата. Українські чоловічі штани були дуже широкими, особливо у козаків. Між штанинами вшивали матню з прямокутних клаптів. Шили такі шаровари переважно з сукна – вовняної тканини. На Закарпатті прикрашали вишивкою нижній край штанини зсередини, а потім відвертали його наверх. Для вишивки використовували переважно жовті й зелені нитки, які найбільш яскраво виглядали на червоному тлі.

Одним із найважливіших аксесуарів традиційного чоловічого костюму був пояс. Чоловічі штани, або шаровари, закріплювалися на тілі за допомогою поясу або шнурка. Пояс, переважно для чоловіків, вважався ознакою гідності, сили і мужності, а залежно від декору та матеріалу, з якого виготовлено аксесуар, визначали статус і фінансові можливості чоловіка. Але жіноцтво теж любило підперезуватися, при чому дівчата з любов'ю оздоблювали пояси як для себе, так і для чоловіків. Пояс вважався одним з найцінніших подарунків коханому, ніс в собі величезне навантаження і сприймався як оберег. Що стосується чоловічого взуття, то воно здебільшого вважалося такою собі «статусною» розкішшю: багатії носили шкіряні чоботи, а селяни – плетені зі стебел рослин «личаки». Ще існували «постоли», стягнені зі свинячої чи волової шкіри.

Лариса НЕЧАЄВА
професор Одеського національного університету

(Продовження в наступному номері)

15-й Національний конкурс

“Історія та традиції українців Румунії” у Сучаві

23-25 травня в Сучаві відбувся 15-й Національний конкурс “Історія та традиції українців Румунії”, організований Сучавським повітовим шкільним інспекторатом та сучавським Національним коледжем ім. Міхая Емінеску у партнерстві з Союзом українців Румунії. Захід, включений до календаря національних шкільних конкурсів, що фінансуються Міністерством освіти, зібрав майже 150 талановитих учнів з повітів Ботошани, Марамуреш, Сучава та Тіміш.

Конкурс, ініційований у 2008 році Лучією Міжок, і за проведення якого зараз відповідає вчителька Делія Мартіняк, був організований у чотирьох розділах: «Есе у PowerPoint», “Фотографія”, “Презентація звичаю” та “Презентація народного костюму”. Перші два розділи були проведені за опосередкованої участі, шляхом подання конкурсних робіт, але справжню живучість традицій можна було відчувати у розділах в очному форматі. Учні, які взяли участь у “Презентації звичаю” та “Презентації народного костюму”, створили автентичну атмосферу, сповнену емоцій та поваги до української спадщини.

Конкурс у Сучаві став святом українського духу, уроком ідентичності, поваги та спадкоємності. Завдяки участі учнів та підтримці їхніх вчителів традиції оживають, передаються і збагачуються, доводячи, що минуле може бути міцним фундаментом для майбутнього.

Учасники здобули наступні результати:

Розділ «Есе»:

Гімназійні класи

Перше місце – Проданюк Гізела, 8 клас, Вишня-Рівнянська восьмирічна школа, вчителька Юліана Бабота;

Друге місце – Нижник Делія-Аура, 7 клас, Балківська восьмирічна школа, вчителька Анка Маріанна Штюбану;

Третє місце – Проданюк Деніса-Лариса, 7 клас, Вишня-Рівнянська восьмирічна школа, вчителька Мар'яна Климковіч;

Відзнака – Григоричук Цезарина, 8 клас, Балківська восьмирічна школа, вчителька Лідія Даскалюк.

Ліцей

Перше місце – Коваль Джорджіана, 11 клас, Технічний коледж харчової промисловості м. Сучава, вчителька Делія Мартіняк;

Друге місце – Бензар Крістіна, 12 клас, Теоретичний ліцей ім. Юлії Хашдеу, Лугож, вчителька Віолета Манзур;

Третє місце – Рекало Феліція, 10 клас, Теоретичний ліцей ім. Юлії Хашдеу, Лугож, вчителька Віолета Манзур;

Відзнака – Чига Анна, 9 клас, Національний коледж імені Євдоксія Гурмузакі, Радівці, вчителька Делія Мартіняк.

Розділ «Фотографія»

Гімназійні класи

Перше місце – Марочко Габріела, 6 клас, Ульмська восьмирічна школа, вчителька Ірина Реуцу;

Друге місце – Чорей Александру, 5 клас, Петроаса-Марська восьмирічна школа, вчителька Мар'яна Кубаш;

Третє місце – Бойчук Беніамін, 8 клас, Балківська восьмирічна школа, вчителька Нарциса Елена Кирстян;

Відзнака – Фелік Лариса, 5 клас, Вишня-Рівнянська восьмирічна школа, вчителька Лариса Петрецька;

Відзнака – Стремчук Анамарія, 6 клас, Шербівська восьмирічна школа, вчителька Аліна Мазуряк;

Відзнака – Тебрян Міруна Марія, 6 клас, Ватра-Молдовіцька восьмирічна школа, вчителька Іларія Пушке.

Ліцей

Перше місце – Мехно Франческа, 12 клас, Національний коледж ім. Євдоксія Гурмузакі, м. Радівці, вчителька Делія Мартіняк;

Друге місце – Каземерчук Деніса Іонела, 11 клас, Технічний коледж водних ресурсів, м. Серет, вчителька Антонета Корнелія Крайнічук;

Третє місце – Лоба Адріана, 12 клас, Технічний коледж ім. Фердинанда I-го, м. Радівці, вчителька Кармен Даніела Касойнік.

Розділ

“Презентація народного костюму”

Перше місце – Криженовські Даніела Марія, 9 клас, Технічний коледж ім. Лацку Воде, м. Серет, вчителька Антонета Корнелія Крайнічук;

Друге місце – Феркал Джорджіана Елена, 8 клас, Ватра-Молдовіцька восьмирічна школа, вчителька Константіна Бурсук;

Третє місце – Столерчук Теодора, 9 клас, Національний коледж ім. Євдоксія Гурмузакі, м. Радівці, вчителька Делія Мартіняк;

Відзнака – Облеснюк Іоана, 6 клас, Технологічний ліцей ім. Васіле Кочі, Молдовіца, вчителька Черасела Марія Чорней;

Подяка – Вакару Еріка Марія, 9 клас, Технічний ліцей ім. Лацку Воде, м. Серет, вчителька Антонета Корнелія Крайнічук.

Розділ «Презентація звичаю»

Гімназійні класи

Перше місце – Гурт Кращаночка, 8 клас, Вишівсько-Краснянська восьмирічна школа, вчителька Біоріка-Марія Король;

Друге місце – Дражміч Теодора Елена, 6 клас, Ватра-Молдовіцька восьмирічна школа, вчителька Елена Елізабет Саучук;

Третє місце – Гурт Палтінські гуцули, 8 клас, Ватра-Молдовіцька восьмирічна школа, вчителька Константіна Бурсук;

Відзнака – Леонте Деніса-Іонела, 7 клас, Киндештська восьмирічна школа, вчителька Косміна Майданюк.

Ліцей

Перше місце – гурт Ластівка, 9-11 класи, Педагогічний ліцей ім. Тараса Шевченка, м. Сігету Мармаціей, вчителька Анжеліка-Вероніка Мікулайчук;

Друге місце – Цига Елена, 11 клас, Технічний коледж ім. Фердинанда I-го, м. Радівці, вчителька Кармен Даніела Касойнік;

Третє місце – Паулюк Алекс Іліє, 9 клас, Технічний коледж імені Фердинанда I-го, м. Радівці, вчителька Кармен Даніела Касойнік;

Відзнака – Група Молода Надія, 11 клас, Теоретичний ліцей ім. Юлії Хашдеу, м. Лугож, вчитель Василь-Габріель Білан.

Джерело: www.uur.ro

«Ой зав'ю вінки та на всі Зелені святки»

(Продовження із 10 стор.)

«Ага, ляж спати і подивись зранку на фіртку, а нема. Її знімали і в дівчат, і в хлопців... Оце хлопці на його (парубка) розсердилися і пішли йому або ворота, або калітку (зняли). Вилізе на хату, деревину встромили,... і росте вона в димарі на хаті. За то, що той хоче стрічатись з дівчиною, і той хоче. І ото на зло. (калітки) затаскували, щоб і не находити... Ставили (фіртки) і на перехресті, і за перехрестям... Клали «загороду» і садили (всередині) деревину,... на дорозі прямо поклали цими калітками, обгорнули, і рубали акацію,... любу (деревину), вербу, що їм прийшлося, таке крилате щоб було. Рубали під корінець. І потім цими калітками підперли і оно (дерево) стоїть, держиться на перехресті – зелене, красиве! Це називається «Троїця». А потім, чия калітка, приходять та шукають... та й розбирають. А деревину, хто ближче, та забрав, та спалив... Це просто гра – хлопчача гулька... Вони потребували могорич. Люди так давали могорич, що потім (хлопці) не просили!».

А от ще від однієї жительки Кілії В. М. Гиржеу (Гончар) 1941 р. н. ми довідуємося таке: «Раньше **на Троїцю**... хлопці крали фіртки з суботи на неділю, де дівка в дворі є така, що вже ходить гулять. На вугові (перехресті)... ставили з (вкрадених) фірток і ворот цілі загороди... І овець наженуть туди, їх тоже... ворували. А потім люди встають рано: «Ой! Немає!». Бігом шукають, бігають до вугла. А там їхні і вівці, і фіртки... А... усі (хлопці) повтікали... А тепер у нас така якась дурна молодь, що фіртку може і в баби снять».

Схожі розповіді про парубочькі бешкетництва ми записали в с. Приморське Татарбунарського р-ну. Раніше хлопці зносили усі вкрадені хвіртки на толоку і робили «кошару» – загороду для овець. Дівки туди сходилися, пізнавали свої фіртки і тягнули їх з батьком через усе село. Ось яку комічну історію розповіла Д. А. Ткаченко 1937 р. н.:

«А дочці Наташкі зняли (фіртку) та кинули... в кладвище. А фіртка жалізна... Нема в дворі фіртки, та переклала отак доскою. А самі вівці доїли. І плачу. В церкві: бам-бам, фіртки немає, вівці дою! І Наташка плаче! І фіртку ходить надо шукать. Кажу: «Дочко, та покинь, оце доскою перекладу, що буде, то й буде!»... Через пол годі нашли».

Частенько як знак уваги парубок **«стелить дорожку»** із соломи від воріт дівчини до своїх воріт. А на ранок усі в селі бачили від кого й до кого стелиться «стежинка кохання» і вже знали хто чий «ухажор» і хто до кого ходить. Навіть могли біля двору закоханих заспівати: «Ой переперденько, твій Андрій серденько». А хлопець чує, що люди співають, заважається та й зненацька обіллє «співаків» водою! У с. Ярославка Саратського р-ну «стелять дорожку» із «білків» (цвіт акації).

Як бачимо, свято Трійці в народі багате на свої обряди й традиції народного походження. В цей час буання та квіту трав, дерев і усієї зелені прадавні люди вшановували рослинність, справляючи на їх честь ті чи інші обряди й ритуали. До нас крізь віки донеслися лише відголоски тих

давніх вірувань. Але все ж ми продовжуємо завітчувати свої оселі зеленню, використовуючи при цьому саме ті корисні рослини й трави, які ростуть в рідній місцевості. Наприклад, не всюди в Україні на Трійцю прикрашають хати горіхом грецьким, як це роблять на Бессарабії. Навіть омивається суботнього вечора проти Трійці в настояній воді на горіхові вся родина, щоб оздоровитися та змити тілесні й духовні недуги.

Тож гарних Вам Зелених свят!

Та стережіть свої фіртки, як багаті на дівчат!

E-mail: ukrainskyi.visnyk@uur.ro

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОУ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОУ

Редакція: Радуга Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724 Друкарня

S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România

ISSN 1223-1614